

Glina za male prstiće

Odgajatelji su ponovno otkrili pravu glinu - prirodno magično blato. Za ranije generacije prava glina bila je jedina glina s kojom su se djeca igrala, ali nije se baš često koristila u igri male djece. Nedavno su američki stručnjaci, promatrajući način rada u Programima Reggio Emilia, stvorili nove ideje za korištenje ovog zaboravljenog materijala u odgojno-obrazovne svrhe (Clemens, 1991, Seefeldt, 1995).

S ponovo stvorenim interesima prema ovoj drevnoj umjetnosti opet treba definirati metode rada s ovim zaboravljenim sredstvom za modeliranje. Sljedeće postavke, temeljene na 22 godine mog radnog iskustva s glinom i s djecom, stvorene su da pomognu početnicima u radu s glinom u stvaranju sigurne i poticajne igre.

Što je glina?

Glina je blato. Može se pronaći posvuda, češće na obalama rijeka i potoka, ili na rubovima seoskih puteva. Glina se stvara kad se sitnije čestice zemlje skupe na krupnijim česticama. Glina može biti različitih boja, ovisno o česticama pijeska i ostalih materijala iz zemlje od kojih je sastavljena. Može biti bijele, crvene, sive i brončane boje. Kad je vlažna može se oblikovati u loptu. Kad se osuši može se od oblikovanih figura napraviti npr. ogrlica. Glina je vrlo kreativan i zanimljiv materijal.

Pretražite okolinu u potrazi za glinom. Neka je djeca opipavaju i pokušaju od nje napraviti "kolačiće" pomoću predmeta za modeliranje. Ovo je dobar način za upoznavanje djece s prirodom gline, s mnogo nježnosti i pažnje. Prirodna glina često nije čista, u njoj se nalaze i ostaci vode i drugih organskih dijelova zemlje. Pazite da djeca ne prilaze uprljanim rukama licu i osigurajte im svježu vodu da isperu ruke od gline kad istražuje sve što ih zanima.

Vrste gline

Umjetno proizvedena glina je siguran izbor za centar za istraživanje. Ova glina, pripremljena za umjetnike, ima čvrstu teksturu jer su svi suvišni materijali kemijskim procesima odstranjeni iz nje. Može se pronaći u mnogim bojama, a boji se prije pečenja. Bijela i žućkasta glina najčešće je siva kad se iskopa, a crvena i brončana i smeđa. Za rad u vrtiću najbolje je nabaviti neotrovnu glinu (u našim trgovinama postoji glina-mol koji je dobar nadomjestak za malu djecu).

Upoznavanje gline

Djecu se moraju polako upoznavati s glinom, tijekom određenog vremenskog razdoblja. Kvaliteta tog materijala je vrlo jedinstvena i drukčija od svih drugih "umjetničkih" materijala i zahtijeva drukčije načine rada i upotrebe. Neka vas u vrtiću posjeti lončar ili kipar da uputi djecu u tajne svog zanata. To će ih potaknuti na istraživanje. Možete organizirati i posjet lokalnom lončarstvu ili nekom

umjetniku, jer je to još poticajnije za dječju maštu, a tako će naučiti mnogo novih stvari.

Budući da su posude, vrčevi, šalice i ostale stvari iz kojih djeca jedu izrađeni od gline, uputite djecu da ih istražuju. Objasnite im da su ljudi tisućama godina koristili glinu za izradu pribora za jelo. Jednom prilikom servirajte obrok za djecu u tim starijim posudama. Posjetite antikvarijat i nabavite staro posude za centar za dramske igre. Sakupljajte i izlažite glinene predmete iz različitih zemalja i različitih kultura, kao što je meksičko zemljano posude, kineski porculan, japanske šalice ili peruanske glinene zviždaljke.

Odgajatelji i djeca mogu zajednički izraditi vlastite knjige o upotrebi gline, ilustrirati ih vlastitim crtežima, dodati fotografije svojih pokusa s glinom i dječje opise vlastitih aktivnosti.

Odgajateljica sam i već 25 godina radim u struci. Okušala sam se u svim dosad poznatim oblicima suradnje s roditeljima, kao i onima koji obitelj neposredno i aktivno uključuju u proces odgoja i obrazovanja što je produbilo osjećaj partnerstva i zajedničkog interesa u svim sudionicima.

Upotreba gline

Smjestu gdje će djeca koristiti glinu za pokuse ili umjetničke radove najbolje je privremeno ukloniti druge materijale za modeliranje. Mokra, hladna, mekana glina ne može se upotrebljavati s ostalim rasteljivim materijalima koji ne prljaju ruke. Najbolje je unaprijed isplanirati razdoblja kad će se u centru za likovni ili centru za istraživanja upotrebljavati glina. Djeca trebaju dosta vremena za navikavanje na rad s glinom. Dječja osnovna iskustva moraju se usredotočiti na istraživanje kvalitete gline.

Prvo, narežite glinu na komade pomoću žice i izvaljajte je u male loptice. Kasnije možete djeci dati veće komade, čak i veličine dinje. Stol za igre pijeskom i vodom dobro je mjesto za rad s glinom. U blizinu postavite plastične posude s malo vode i pokažite djeci kako da ruke, kad su im veće prljave, uranjaju u njih i tako ih isperu. Neka grupa bude mala, tako da možete nadgledati djecu i učiti ih ključnim navikama u radu s glinom i sličnim materijalima. Djeca moraju naučiti da ne smiju rukama prljavima od gline i zemlje doticati oči i lice. Nečistoća je osnovni problem pri radu s glinom. Iako stalno ispiru ruke, sitni dijelovi gline i zemlje mogu se brzo proširiti cijelom sobom. Na taj način može se zaraziti hrana, sitna nečistoća može uzrokovati i alergije i astmu, a tijekom duge vremenske izloženosti i kronični bronhitis. Stoga je važno ne upotrebljavati glinu blizu mjesta gdje se drži hrana i dobro prati i čistiti sva mjesta koja su došla u doticaj s njom.

Ako se igrate s glinom tijekom toplih proljetnih i ljetnih mjeseci, igrajte se vani! Djeca će radije koristiti hladnu i mokru glinu vani, na toplom zraku. Iznosite stol za igre s vodom van, osigurajte veliku posudu s vodom i pustite djecu da istražuju nove mogućnosti upotrebe gline. Osnovna higijenska uputstva vrijede i sada, sav materijal koji su djeca koristila dobro operite i očistite.

Čišćenje

Kad djeca završe s aktivnošću, moraju vratiti preostalu glinu na mjesto. Glina zadržava elastičnost ako se primjereno pohrani, a to znači u čvrsto svezanu plastičnu vrećicu pa u kartonsku kutiju. Tako pohranjena može se koristiti mjesecima uvijek ispočetka, a dobro ju je malo smočiti prije pohranjivanja jer tako ostaje gipka. Presušenu glinu morate prije upotrebe staviti u vodu dok ne omekša. Glina mora mirisati na svježe iskopanu zemlju.

Djeca prije pranja ruku moraju isprati ruke u posudi s vodom, da nestanu krupni komadi gline s ruku, tek onda neka operu ruke u umivaoniku. Kad bi prali ruke odmah u umivaoniku, krupni komadi gline začepili bi odvod vode. Odgajatelji neka djeci pregledaju ruke da se uvjere da su ih dobro oprala, a zatim neka im ponude i kremu za ruke, jer će ona odnijeti i preostale nevidljive nečistoće.

Pečenje gline

Većina dječjih glinenih radova nije primjerena pečenju, jer glineni predmeti moraju biti dobro napravljeni - čvrsti da bi bili spremni za pečenje. Djeca od početka moraju učiti spajati dva glinena dijela pomoću "magičnog ljeplila" - vode koja se nanese na oba djela koja se spajaju. Ova praksa priprema djecu na kasnije čuvanje, sušenje i pečenje glinenih predmeta. Dijelovi koji nisu spojeni vodom najčešće otpadaju kad se osuše.

Presušene skulpture i posude od gline imaju po sebi crte od pucanja i naposljetku se razdvajaju i razbijaju se. No, to i nije velik problem, najviše poteškoća djeci predstavlja izrada tankih i ravnih dijelova za njihove predmete. Neravni dijelovi nejednako se suše i zbog njih se predmet razbije u procesu sušenja ili pečenja. Pokažite djeci primjerke mokrih, osušenih i pečenih glinenih predmeta. Neka usporede kako glina mijenja svoj oblik i boju. Neka izvažu predmete dok su mokri, dok se suše i kad se ispeku. Imaju li različitu težinu? Što se izgubilo tijekom procesa?

Ako odgajatelj poznaje nekoga tko bi mogao djeci pokazati proces pečenja, naka odvede djecu k njemu. Prije pečenja glina mora biti jako suha jer će se u suprotnom vlažni dijelovi otkinuti tijekom pečenja.

Izložite dječje radove za sušenje na mjesto gdje ih ne mogu dohvatiti. Ovisno o vlažnosti zraka, potrebno je tri do deset dana za sušenje glinenih predmeta. Provjerite nježno jesu li

predmeti suhi, kad nisu dovoljno suhi vlažni su na dodir, a kad su osušeni, onda su vrući. Kad se uvjerite da su suhi, pažljivo ih stavite u peć. Moraju se peći na 1200°C.

Djeca su oduševljena kad nauče da pečeni glineni predmeti mogu trajati i više tisuća godina. Odgajatelj mora na svaki predmet napisati djetetovo ime i datum izrade, i to prije pečenja. Možda će jednog dana u budućnosti poznati arheolog iskopati mali glineni predmet i pitati se tko ga je izradio. Tradicionalno se glineni predmeti nakon sušenja lakiraju. Lakiranje može maloj djeci izgledati čudesno, no dobro je da predmete lakira odgajatelj. Mnogi lakovi sadržavaju otrovne

minerale. Zato je sigurnije da djeca obojaju svoje predmete vodenim bojama, temperama ili da ih ostave u prekrasnoj prirodnoj boji.

Radost gline

Uzbudljivo je uključiti glinu u predškolske grupe. Djeca trebaju mnoštvo prilika za gnječanje, miješanje i modeliranje s različitim materijalima. Plastelin je dobar, ali glina je prirodna!

Glina je bila jedno od prvih umjetničkih medija čovječanstva. Glina govori o osnovnim čovjekovim potrebama da dodiruje zemlju koja je izvor života. Djeca to instinktivno znaju dok se igraju s blatom u dvorištu. Glina i djeca pripadaju jedni drugima!

preuzeto iz Young Children, ožujak 1999.

